

N:o 8.

Ank. till Riksd. Kansli den 12 Maj 1875, kl. 12 midd.

Första Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 8, i anledning af väckt förslag om revision af gällande föreskrifter rörande eder.

Herr *C. E. Casparsson* har uti en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 166, på anförda skäl, hemställt, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla:

»att en allmän revision af nu gällande föreskrifter i afseende å eder, åsyftande en inskränkning i deras användande, måtte ega rum; att der edsförpligtelse fortfarande skall afgifvas, orden »svär vid Gud och Hans heliga Evangelium» måtte utbytas mot orden »svär inför Gud»; samt att de sista bekräftelseorden i de nu gällande edsformulären måtte helst alldeles uteslutas, eller, derest några sådana ord anses behöfva kvarstå, de måtte förändras på sätt 1868 års Kyrkomöte föreslagit;

»att den nu brukliga tro- och huldhetseden utbytes mot en på heder och samvete afgifven försäkran;

»att alla embets- och tjenstemanna- samt med dem jemförliga eder afskaffas, men i stället när och på sätt i instruktion, reglemente eller annorledes af Kongl. Maj:t bestämmes, vid tillträdet af befattningen erinran meddelas åt tillträdaren om hans åligganden jemte det ansvar försummandet deraf medför.»

I det utlåtande (N:o 16) Andra Kammarrens Tillfälliga Utskott N:o 1 afgifvit öfver motionen meddelas en historik öfver detta ärende, af hvilken inhemtas:

- att, sedan Rikets Ständer uti underdåniga skrivelser den 22 Februari 1854 och den 21 Oktober 1863 anhållit om revision af gällande föreskrifter i afseende på eder och deras användande, och Justitiekanslers-embetet den 29 April 1865 afgifvit infordradt underdånigt yttrande, Kongl. Maj:t dels den 29 Juni 1866 fastställt nytt edsformulär så väl för tro- och huldhetseden, som för den för civile embets- och tjänstemän samt betjente föreskrifna ed, dervid tillika blifvit stadgad, att denna senare ed endast vid tillträdet af första tjesten borde göras, men ej sedermera vid förflyttningar till andra tjester förnyas; dels den 9 Oktober 1866 vidtagit enahanda åtgärder i afseende å krigsmanna-eden; dels den 4 Januari 1868 afskaffat den förut brukliga student-eden; dels ock den 5 November 1867 fastställt nytt formulär för vittnes-eden;
- att 1868 års Kyrkomöte i underdånig skrifvelse anhållit att, jemte det enahanda åtgärder, som redan vidtagits rörande tjestemanna-eder, äfven vidtoges beträffande prest-eden, de sista bekräftelseorden: »så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ» måtte helst alldeles utslutas eller åtminstone utbytas mot en bön eller begäran om Guds bistånd till att troget hålla det, hvarpå löftet aflagts; men att denna underdåniga anhållan, som i hvad rörer de sista bekräftelseorden blifvit af Kyrkolags-komitén afstyrkt, ännu är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende; och
- att redan före 1863 en stor del eder blifvit afskaffade; hvaribland de före 1859 vid taxeringsförrättningarne påbudna.

Uti ofvan omförmälda utlåtande yttrar Andra Kammarrens Tillfälliga Utskott:

- att, om än genom de af Kongl. Maj:t vidtagna åtgärder åtskilligt blifvit borttaget, som varit i hög grad egnadt att minska edens vikt och helgd, återstode dock ännu mycket att göra i denna riktning, och att Utskottet funne en kraftig uppmaning och uppmuntran till ett sådant fortgående ligga i det förhållande, att de redan vidtagna åtgärderna för eders borttagande eller formulärens förenklade veterligen icke medfört ringaste olägenhet, utan snarare kunde sägas hafva verkat i allo gagnande;
- att Utskottet förty ville tillstyrka en underdånig hemställan om en allmän revision af nu gällande föreskrifter i afseende å eder,

åsyftande en inskränkning i deras användande, men att, då en sådan hemställan genom ordet allmän just häntydde på den önskan, att alla nu påbudna eder måtte komma under ompröfning, Utskottet ansåg att man, genom att särskildt omnämna en eller annan af dem, icke borde gå denna Kongl. Maj:ts pröfning i förväg;

att, hvad beträffade det otvifvelaktigt vigtigaste i afseende på ederna och edsformulären eller de nuvarande begynnelse- och slutorden, Utskottet delade motionärens åsigt angående vigten och nödvändigheten af deras uteslutande eller utbyte emot andra mera lämpliga; och

att, då härtill komme, att 1868 års Kyrkomötes ofvannämnda underdåniga skrifvelse äfvensom Kyrkolagskomiténs förslag till formulär för presteden för närvarande äro på Kongl. Maj:ts pröfning beroende, samt att den nya lagberedningens arbeten sannolikt äfven komme att beröra frågan om de eder, som finnas i allmänna lagen stadgade,

ansåge Utskottet, att en förnyad framställning till Kongl. Maj:t vore befogad och till tiden lämplig, hvadan Utskottet hemstälde,

att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla: att en allmän revision af nu gällande föreskrifter i afseende på eder, åsyftande en inskränkning i deras användande, måtte ega rum; samt

att, der edsförpligtelse fortfarande skall afgifvas, orden: »svär vid Gud och Hans heliga Evangelium» måtte utbytas emot orden: »svär inför Gud»; och de sista bekräftelseorden i de nu gällande edsformulären helst aldeles uteslutas, eller, derest några sådana ord anses behöfva kvarstå, förändras på sätt 1868 års Kyrkomöte föreslagit.

Detta förslag har Andra Kammaren bifallit, hvarefter förslaget jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen blifvit delgifvet Första Kammaren, som till sitt Tillfälliga Utskott N:o 1 remitterat detsamma.

Innan Utskottet afgifver sitt sålunda infordrade yttrande i denna vigtiga och grannliga fråga, anser sig Utskottet böra erinra, hurusom Herr Casparsson uti en inom Första Kammaren vid 1871 års riksdag väckt motion framställt ett förslag af hufvudsakligen samma innehåll, som det ofvan omförmälda; att Första Kammarens Tillfälliga Utskott uti betänkande N:o 2 dels hemställt, att en förnyad framställning om en allmän revision af gällande föreskrifter i afseende å eder icke måtte af

Riksdagen för det då närvarande beslutas, dels att förslaget i öfrigt icke måtte bifallas, hvarvid Utskottet såsom skäl, så vidt förevarande ärende angår, väsendtligen åberopat, att frågan i vissa delar nyligen varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning och i andra delar ännu kunde anses vara på sådan pröfning beroende; och att Första Kammaran vid föredragning af detta betänkande återremitterat detsamma till Utskottet, som likväl, i anseende till Riksdagens snart derefter inträffade slut, icke medhann att ånyo handlägga frågan.

Slutligen torde för fullständighetens skull böra omförmälas, att det år 1873 församlade allmänna Kyrkomöte uti underdånig skrifvelse, N:o 4, anhållit om upphäfvande af den i Kongl. Cirkulärbrevet den 23 April 1773 meddelade föreskrift för ecklesiastik tjänsteman att, innan embete och lön tillträdas, i konsistorium aflägga tro- och huldhets- samt tjänsteeden.

Då Utskottet instämmer i de åsigter Andra Kammarens Tillfälliga Utskott, på sätt ofvan förmäldt är, uttalat; tillstyrker Utskottet Första Kammaran

att instämma uti Andra Kammarens beslut.

Stockholm den 11 Maj 1875.

På Utskottets vägnar:

C. FR. WÆRN.
